

Abstrakt

Tato práce si klade za cíl přispět k výzkumu českých elit 19. století a zpracovat dosud opomíjené téma profesního a společenského vzestupu českých architektů a stavitelů v 19. století. V této době došlo v důsledku státních reforem vzdělávacího, správního a právního systému ke změně profesního vnímání a společenského postavení této vrstvy. V úvodu práce jsou architekti a stavitelé zařazeni do rámce procesu modernizace stavebního průmyslu a vymezení na základě jejich vztahu k umění, inženýrství a podnikání. Následně jsou architekti a stavitelé definováni jako socioprofesionální skupina, která během sledovaného období dosáhla určitého stupně profesionalizace. Na pozadí formování moderního systému stavitelského a architektonického vzdělávání, práva a správy jsou pak jednotlivé znaky profesionalizace sledovány na konkrétních případech architektů a stavitelů za pomoci metody kolektivní biografie elit ve výzkumných oblastech jejich sociálního zázemí, vzdělání, stavební praxe a dalších veřejných aktivit.

V práci se tak prolínají dvě roviny – obecná a osobní. V obecné rovině je sledována vzájemná provázanost stavebního školství, práva a správy od založení stavitelských oborů na polytechnikách a Akademiích a vydání guberniálních nařízení a prvních stavebních zákonů na počátku 19. století, přes vyhlášení živnostenského řádu, růstu zájmu o polytechnické vzdělání jako podmínky pro získání stavitelské koncese kolem poloviny 19. století, až po zformování moderního stavebně-technického a architektonicko-uměleckého školství, vymezení pravomocí účastníků stavebního procesu a vytvoření územní a profesní samosprávy ve druhé polovině 19. století.

Faktory této proměny jsou zkoumány na čtyřech příslušnících generace Josefa Hlávky (Josef Korel, Josef Niklas, Adolf Siegmund, Karl Schlimp), kteří se stali prvními absolventy nově reformovaného školství, a kteří vstupovali do aktivního profesního života v době hospodářské konjunktury a stavebního boomu šedesátých let 19. století. Na základě srovnání jejich kariérních drah a míry dosaženého společenského statutu je posléze vytvořena typologie tří odlišných stupňů profesních kariér (regionální, zemský a státní architekt a stavitel). Zároveň jsou u jednotlivých případů sledovány další související fenomény, jako formování městského Bildungsbürgertumu, propojení stavebního podnikání a politiky, problematika tvorby divadelní architektury na pozadí národního hnutí, význam železniční architektury pro městskou samosprávu atd.